

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Fisken som drager skeppet

Dahlgren, P.

Fornvännen 32, 316-317

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1937_316

Ingår i: samla.raa.se

Johan i stånd att med egna medel understödja Fundatio septentrionalis. Utöver det, som Bildt framdragit rörande bröderna Galdenblad, ger oss inskriften även Johans födelseår. Han var född 1667 och dog vid 69 års ålder 1736. Men uppgiften att han var stockholmare står däremot i strid med Bildts uppgift att Andreas Galdenblad kommit från Skara. Om Bildt har rätt borde här ha stått Vestrogotus i stället för Holmiensis.

Johan Galdenblad tycks ha varit en energisk man. Han kallas ju propagandainstitutets andre grundläggare. Om hans nit för katolicismens återinförande i Sverige varit stort, så ha väl framgångarna i det avseendet varit så mycket mindre. Men hans verksamhet har dock förskaffat honom en aktad och uppbugen ställning i det land, där han tillbragte mer än hälften av sitt liv. 1715 skall han ha varit kejsarens biktfader i Wien. I sexton år var han ledare för Fundatio septentrionalis, men ända från 1699 till sin död, d. v. s. i trettiosju år, tillhörde han densamma. Hur många svenska alumner han haft är ovisst. Institutet skickade åtminstone en propagator till Sverige, den i Biografiskt Lexikon nämnde norrmanen Pater Rinck, vilken dock icke hann längre än till Malmö förrän han blev utvisad. Samma källa omtalar att Fryxell 1834, då han reste genom Österrike, förgäves sökte efter Galdenblads efterlämnade papper i hopp om att finna något av intresse för Kristinas historia. Äro papperen bevarade, finnas de väl antingen i landsarkivet i Linz eller i Benediktinklostret i Kremsmünster, där det nordiska jesuitkollegiets bibliotek enligt Arnes uppgift hamnat.

Henrik Cornell.

FISKEN SOM DRAGER SKEPPET

Vid tolkning av fisk- och fågelbilder på några svenska bronsåldersfynd har dr Oldeberg i Fornvännen 1935 (h. 6) i förbigående anknutit till fisk-
 emblem, som förekomma i förbindelse med vissa från ön Syros härstammande, tidiga skeppsbilder av typ som fig 5. Han påpekar, att skeppen synbarligen dragas »av var sin fisk (delfin)» — ett omdöme som ligger nära till, om man betraktar den högresta stäven som skeppens för-ända. Rätta tydningen av ifrågavarande skeppsbilder är emellertid omstridd. Sir A. Evans m. fl. ha likaledes uppfattat den resta stäven som förstäv; men sedan dess har dr Sp. Marinatos, som är direktör för museet i Herakleion på Kreta och som väl får anses som nutidens främste expert på den minoiska tidens båt- och skeppsbilder, undersökt fallet och nått uppfattningen, att den resta stäven är akterstäv. På denna sida stå redan förut Dussaud och Köster och sannolikt flertalet nautiska bedömare.

Marinatos anför i sin utredning (se »La marine créto-mycénienne» i Bulletin de corresp. hellénique 1933, s. 183) att frågan om för eller akter i detta fall borde kunna avgöras med ledning av en annan förhistorisk båt bild, nämligen en bild i lera från Palaikastro, som också i ena ändan har en högt uppspringande stäv. Och på grund av en konstruktiv detalj hos denna båt — som har sin största bredd närmast den lägre ändan och

från det bredaste stället på fiskliknande sätt långsamt avsmalnar emot ändan med den höga stäven — kan det knappast råda tvivel om, att dess resta stäv betecknar akterstäven. Tillämpas denna tydning på båtbilderna från Syros, bleve läget att båtarna släpa var sin fisk, med stjärten före. Detta kan synas psykologiskt ofattligt; men tolkas fiskbilden som ett nationalitets-tecken av ungefär samma beskaffenhet som de nome-tecken, vilka tidigt brukades på egyptiska fartyg, blir förhållandet fattbart; en sådan fiskbild fungerade oberoende av fartygets stävriktning.

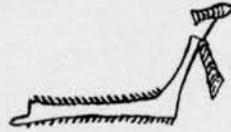

Fig. 5.

Så vitt jag kunnat finna ha alla, som analyserat ifrågavarande skeppsbilder, betraktat dem som uttryck för en plankbyggd båttyp, till vilken även Palaikastro-båten torde vara att räkna. Frånvaron på bilderna av såväl mast som segel och saknaden av klara uttryck för såväl språng som styråra samt den tvärt avslutade lägre stävändan (som hos byggda fartyg vanligen var tillspetsad) göra emellertid troligt, att ifrågavarande skeppsbilder föreställa ur stockar holkade båtar, förslagsvis från IV. eller III. årtusendet. Först sedan bilderna analyserats från den utgångspunkten att de föreställa urholkningar kan problemet om för eller akter fullt klargöras. Sannolikt kommer dock slutresultatet icke att påverka uppfattningen att fisken fått sin upphöjda plats på akterstäven — där den nog tronar lika säkert som den motsvariga lilla fågeln på den i Egypten funna, äldsta kända bilden av en båt under segel (c:a 4000 f. Kr.).

P. Dahlgren.

FYND OCH FÖREMÅL I SVENSKA MUSEER

LERKÄRL MED VULST FUNNET I EN HÄLLKISTA

I en hällkista vid Binnarebo, Almeboda sn, Kronobergs län, upptogs vid undersökning 1921 bland ett antal lerkärlsrester delar av ett kärl med en valk eller »vulst» runt kärlet nedanför överkanten samt därunder streckornament. Skärvorna med vulst ådrogo sig genast min uppmärksamhet, och då fyndet av sådan keramik i hällkista möjliggör tidsbestämning av vissa andra fynd av samma keramikart, för vilka fyndomständigheterna ej lämna säkert besked om till vilken tid de höra, bör ett meddelande om fallet vara berättigat.¹

Hällkistan vid Binnarebo var av den i Varend vanliga typen. Den stod i N 15° V å ursprungliga markytan mitt i ett kullerstensröse (18 m i diam., 2 m högt). Av den plundrade kistan återstod norra gavelhällen, 3 hällar

¹ Antikvarien A. Bagge har betonat fyndets betydelse och lämnat uppgift om likartade fynd, varför jag är honom tack skyldig.